

Mr. R.F.B. van Zutphen
Nationale Ombudsman
Postbus 93122
2509 AC Den Haag

Betreft: Klacht tegen de Borgingscommissie Energieakkoord en/of de Sociaal-Economische Raad wegens onjuiste, onvolledige en tendentieuze informatie over windenergie

Schagen/Schettens, 17 februari 2016

Geachte heer van Zutphen,

In januari en februari 2015 liet de heer Nijpels, voorzitter van de SER-Commissie Borging Energieakkoord, via diverse media weten "helemaal klaar" te zijn met alle onjuistheden die de ronde doen over de kosten van windmolens. In zijn woorden: "Waar ik moeite mee heb, zijn de onzinverhalen. Daar heb ik last van. Ze belemmeren mijn taak: het gehele energieakkoord uitvoeren". Vandaar dat hij aankondigde het debat actief te gaan gaat beïnvloeden via een "online factchecker".

Er zijn inmiddels vijf afleveringen van de factchecker verschenen op de website van de SER met, wij citeren, "objectieve informatie voor burgers en bedrijven". Zie verder: <http://www.energieakkoordser.nl/nieuws/factchecker-energie.aspx>. Onze klacht richt zich tegen de derde aflevering met als titel: "Stelling: Omwonenden hebben vooral overlast en weinig profijt van windmolen". Wij zijn van mening, en zullen dat hierna aantonen, dat anders dan wat de heer Nijpels zo expliciet aankondigde, anders dan wat de website expliciet vermeldt en anders dan waartoe een behoorlijk handelende overheid toe gehouden is, deze aflevering vol staat met onjuistheden en met onvolledige en tendentieuze informatie. De voordelen van windenergie worden systematisch zwaar aangezet, terwijl de nadelen - vooral voor omwonenden - al even systematisch worden afgezwakt.

Eerder kwam een voorganger van u, de heer Brenninkmeijer, tot de conclusie dat de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (toen nog Agentschap NL) eenzijdige voorlichting gaf over windenergie door wel de voordelen, maar niet de nadelen te vermelden. Zie het Rapport van 1 augustus 2011, met nummer 2011/221. Wij menen dat de Borgingscommissie Energieakkoord hetzelfde doet en dat dit onbehoorlijk is voor een overheidsinstantie, dan wel voor een instantie die zich gedraagt als woordvoerder van de overheid.

Reden dat wij onze klacht richten zowel tot de Borgingscommissie, als tot de Sociaal-Economische Raad is dat wij niet hebben kunnen nagaan wie nu formeel verantwoordelijk is voor de tekst

van de door ons gewraakte aflevering. Waarschijnlijk lijkt ons dat de Borgingscommissie verantwoordelijk is voor de inhoud, maar anderzijds wordt de aflevering gepubliceerd op de website van de SER waarvoor, naar wij vermoeden, de SER verantwoordelijk is.

Uiteraard hebben wij onze bezwaren en bedenkingen in eerste instantie voorgelegd aan de heer Nijpels, voorzitter van de Borgingscommissie. Zie de bijlage gemerkt 1. Daarop kwam een korte, in onze ogen nietszeggende reactie van de heer Nijpels; zie bijlage 2. Wij hebben de heer Nijpels daarop laten weten dat zijn antwoord ons niet bevredigde (zie bijlage 3). Toen wij niet meer van hem hoorden, hebben wij ons gewend tot de voorzitter van de SER, mevrouw Hamel; zie bijlage 4. Mevrouw Hamel reageerde per brief - zie bijlage 5. Waarop wij tenslotte mevrouw Hamel bedankten voor haar reactie, ook al was die voor ons evenmin bevredigend. Zie bijlage 6.

Wij wenden ons dus tot u nadat we - naar onze mening - al het mogelijke hebben gedaan om onze op- en aanmerkingen over de betreffende aflevering onder de aandacht te brengen van degenen die verantwoordelijk zijn voor de inhoud. Daarbij hebben wij concreet aangegeven waar naar ons oordeel de tekst van de aflevering onjuist, onvolledig en/of tendentius was. Een eventueel verweer dat met al onze op- en aanmerkingen de aflevering te lang zou worden moet falen omdat de tekst nu meerdere lange passages bevat die weliswaar gaan over de (vermeende) voordelen van windenergie in het algemeen, maar die niet handelen over de voor- en nadelen van windenergie specifiek voor omwonenden, het onderwerp van deze aflevering. Bovendien kan het onderwerp gemakkelijk gesplitst worden in twee afleveringen.

Voor onze concrete op- en aanmerkingen op de tekst van de gewraakte aflevering verwijzen wij u naar de direct hierna aan deze brief gehechte bijlage. Daarin laten wij in twee kolommen zien wat de tekst van de aflevering is en wat daarbij onze op- en aanmerkingen zijn. Wij geven per onderdeel een oordeel of het gaat om een onjuistheid, een onvolledigheid of om een eenzijdige/tendentieuze passage. In totaal komen wij aldus 6 keer op het oordeel "onjuist", 31 keer op het oordeel "onvolledig" en 36 keer op het oordeel "tendenties". Waarbij "tendentius" wil zeggen: de voordelen zwaar aanzetten en de nadelen bagatelliseren. Dit alles in een tekst met een beperkte omvang, een tekst die pretendeert "objectieve informatie" te verschaffen en die geschreven zou zijn door onafhankelijke deskundigen.

Onze klacht is dus dat het in hoge mate onbehoorlijk is dat een overheidsorgaan of een voor de overheid optredende instantie - of dat nu de Borgingscommissie of de SER is - onjuiste, onvolledige en/of tendentieuze informatie verspreidt over windenergie, in casu middels de hier aan de orde zijnde aflevering van de factcheckers. Dit weegt voor ons extra zwaar vanwege de pretentie van objectiviteit waarmee ook deze aflevering van de factchecker de wereld in word gezonden. Het is voor ons onbegrijpelijk dat een gezaghebbend instituut als de SER zich op deze wijze presenteert.

Onze klacht beperkt zich tot aflevering 3 van de factchecker als hierboven vermeld. Los daarvan wijzen wij er op dat in onze ogen het probleem van onjuiste, onvolledige en/of tendentieuze informatie over windenergie van de kant van de overheid breder is. Dit moge ook blijken uit de klacht van de NLVOW tegen de Staat bij het Compliance Committee van het Verdrag van Aarhus in Genève. Eén van de gronden van die klacht is dat Nederland zich niet houdt aan de verplichtingen van het Verdrag om burgers tijdig en adequaat te informeren over milieuaangelegenheden. Dus ook over windenergie. Bij wijze van achtergrondinformatie voegen wij een exemplaar van het desbetreffende verzoekschrift bij. De klacht is in behandeling genomen.

Wij verzoeken u, als u onze klacht gegrond acht, het daarheen te leiden dat de Borgingscommissie of de SER de gewraakte aflevering zodanig aanpast dat tegemoet wordt gekomen aan onze op- en aanmerkingen. Het zou beide instanties sieren als zijn daarna in

nieuwe publicaties over windenergie een meer evenwichtig beeld geven van de voor- en nadelen.

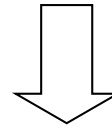
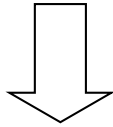
Met vriendelijke groet,

Prof. Dr. A.W. Koers, voorzitter. Nederlandse Vereniging Omwonenden Windturbines (NLVOW)
Dr. J.H.F. Jansen, voorzitter Nationaal Kritisch Platform Windenergie (NKPW)

Contact informatie:

A.W. Koers - adres: Bittenserpaed 6, 8744 EZ Schettens; e-mail: a.w.koers@gmail.com

J.H.F.Jansen - adres: Wipmolen 14, 1742KG Schagen; e-mail: jhfj@xs4all.nl

Factchecker 3: Stelling: ‘Omwonenden hebben vooral overlast en weinig profijt van windmolens’

Het Energieakkoord heeft voor duurzame energie duidelijke doelen gesteld, ondertekend door onder meer het kabinet, provincies, gemeenten, sociale partners en maatschappelijke organisaties. In 2020 moet 14 procent van de energieopwekking duurzaam zijn en in 2023 16 procent. Windenergie is een van de belangrijkste duurzame energiebronnen.[1] Voor wind op land is het doel in het Energieakkoord vastgesteld op 6000 MW in 2020. Ook voor wind op zee zijn duidelijke afspraken gemaakt. Naast veel voorstanders voor windenergie is er ook tegenstand: omwonenden ervaren vooral last van windenergie op land en weinig profijt.[2] zo is het beeld. Maar wat levert windenergie eigenlijk aan voordelen op? En welke nadelen kleven eraan? Kunnen omwonenden ook profiteren van windenergie in hun omgeving? In deze factchecker zetten we deze feiten over windenergie op een rijtje.

Wat levert windenergie aan voordelen op?[3]

Het profijt komt van de energie die windmolen produceert. Een windturbine met een mast van 100 meter en wieken van 50 meter lang produceert per jaar ongeveer 7 miljoen kWh. Dat is net zoveel als het elektriciteitsverbruik van 2000 huishoudens. Voordelen die gepaard gaan met deze energieproductie zijn:

1. **Schoner:** Windstroom heeft als voordeel boven stroom uit kolen- of gascentrales dat het schoon is (geen uitstoot van CO₂, fijnstof en verzurende stoffen) en geen brandstoffen opmaakt.[4] Op dit moment staan er in Nederland op zee en op land 2150 windturbines, die samen jaarlijks ongeveer 7,8 TWh produceren,[5] waarmee de uitstoot van 4,1 miljoen ton CO₂, 5538 ton NO_x en 3042 ton SO₂ wordt vermeden.[6] Momenteel wordt 7 procent van het totale Nederlandse elektriciteitsverbruik met windenergie opgewekt.[7]
2. **Minder afhankelijk:** Windstroom zorgt ervoor dat Nederland minder afhankelijk is en wordt van energie uit het buitenland. Momenteel heeft Nederland bijvoorbeeld nog gaswinning uit eigen bodem; de verwachting is dat deze productie na 2020 sterk terugloopt.[8]
3. **Financiële batenvoor de exploitant:** De geproduceerde windstroom kan worden verkocht tegen een prijs van circa 5 eurocent/kWh.[9] Omdat de productiekosten van windenergie momenteel

1. Dit is juist, maar het betekent niet dat windenergie een belangrijke energiebron is. Zelfs als de 6.000 MW op land in 2020 worden gehaald, levert wind op land niet meer dan 1,5 tot 2 % van het totale Nederlandse energieverbruik. **Onvolledig en tendentius.**
2. Die tegenstand komt niet alleen van omwonenden, maar ook van onafhankelijke wetenschappers die windenergie afwijzen, onder meer vanwege de beperkte bijdrage aan de energievoorziening, de geringe bijdrage aan het verminderen van de CO₂ uitstoot en de zeer hoge kosten. **Onvolledig en tendentius.**
3. Let op het verschil in formulering tussen dit kopje en het volgende: dat windenergie voordelen heeft staat vast, maar of windenergie nadelen heeft moet eerst bewezen worden. **Tendentius.**
4. Maar het leidt wel tot een hoger verbruik van fossiele brandstoffen in conventionele centrales die steeds bijgeregeld moeten worden omdat windenergie sterk variabel is. Bovendien: windenergie drukt de prijs van elektriciteit zodanig dat elektriciteitsbedrijven uit concurrentie overwegingen (relatief dure) gascentrales stil zetten en (relatief goedkope) kolencentrales volop laten draaien, ook al produceren die laatste twee tot drie keer zoveel CO₂ als de eerste. **Onvolledig en tendentius.**
5. Volgens het CBS produceerden de turbines op zee en land in 2014 samen 5,845 TWh. Ofwel er zijn ineens heel veel nieuwe windparken bijgekomen, ofwel het is ineens veel harder gaan waaien, ofwel de sprong van 5,8 TWh in 2014 naar 7,8 TWh is het resultaat van fantasievol rekenen. **Onjuist en onvolledig.**
6. Maar zie punt 4: die extra uitstoot moet er dus vanaf worden getrokken. Bovendien is de manier waarop het CBS de vermeden uitstoot berekent omstrepen en wordt door het EU Emissions Trading System elke ton hier vermeden CO₂ elders in Europa gebruikt wordt om meer CO₂ uit te stoten, zo stelt het CBP **Onvolledig en tendentius.**
7. Klinkt goed, maar het elektriciteitsverbruik maakt slechts 13 % uit van het totale Nederlandse energieverbruik (Compendium voor de Leefomgeving, 2014). **Onvolledig en tendentius.**
8. Zelfs als Nederland met windenergie alle doelstellingen van het Energieakkoord haalt (6.000 MW op land en 4.500 MW op zee), dan nog is de bijdrage van windenergie niet veel meer dan 2 % van het totale energieverbruik. Hoe onafhankelijk maakt ons dat van meneer Poetin? **Tendentius.**
9. Dit is veel te hoog. Het aanbod van windstroom heeft geen relatie tot de vraag, terwijl een handelaar/inkoper zekerheid wil hebben dat hij stroom kan leveren als zijn klant er om vraagt. En dus is de prijs van windstroom op de vrije markt lager dan van stroom uit conventionele centrales want die hebben wel leveringszekerheid. **Onvolledig en tendentius.**

hoger liggen (7-9 €/kWh) betaalt de overheid het verschil bij in de vorm van subsidie. Exploitanten van windmolens hebben per windmolen een jaarlijkse omzet van circa 550.000 euro.[10] De jaarlijkse kosten bestaan naast onderhoud, vergoeding voor de grondeigenaar en verzekering voornamelijk uit kapitaallasten: de rente op het geleende geld om de turbine aan te schaffen. Na aftrek van al deze kosten resteert een ondernemersvergoeding in de vorm van rendement of winst. Een windproject in Nederland realiseert gemiddeld een projectrendement van 7 à 10 procent.[11]

4. **Financiële baten voor gemeenten en provincies:** De gemeente ontvangt leges en OZB.[12] Dit komt in de algemene middelen van de gemeente terecht en is dus ook een financiële baat voor de directe omgeving van het windpark, namelijk een extra middel om de publieke voorzieningen van de gemeente op peil te houden. Vooral in krimpregio's, waar veel van wind op land doelstelling moet worden gerealiseerd, tikt dit aardig aan. Vrijwel elke provincie of gemeente eist een parkfonds of omgevingsfonds, waaraan de initiatiefnemer een deel van zijn rendement moet afdragen.[13] Uit dit fonds wordt bijvoorbeeld recreatie of natuurontwikkeling in de nabijheid van het park betaald.
5. **Werkgelegenheid:** De groeiende windenergiesector resulteert in werkgelegenheid.[14] De aanleg van een windproject en bijbehorende infrastructuur, zoals funderingen, wegen, kabels en leidingen, wordt vaak deels door lokale (bouw-) ondernemingen uitgevoerd. Bij grote projecten werft de turbinefabrikant of de ontwikkelaar medewerkers (bouwvakkers en technici) in de omgeving of de regio.[15] Bij windpark Noordoostpolder (bouw en aanleg in 2014-16) gaat het bijvoorbeeld om 300 tijdelijke en na realisatie ongeveer 100 permanente arbeidsplaatsen.[16]

De laatste twee voordelen liggen bij specifieke partijen (bijvoorbeeld de eigenaars en financiers van de windmolens). De eerste twee voordelen, een beter klimaat en minder energie-afhankelijkheid van andere landen, zijn een algemeen belang waar alle inwoners profijt van hebben. De discussie gaat echter over de *verdeling* van deze voordelen.[17]

Wat zijn de nadelen van windenergie?

Er kleven ook nadelen aan windenergie:

1. **Landschap:** Windmolens zijn door hun grootte, hoogte en beweging opvallend in het landschap. De algemene beleving en waardering van landschap/horizon en de invloed van windturbines daarop verschilt per persoon. Bij windplannen in de directe omgeving van omwonenden neemt de waardering voor het landschap af.[18]
2. **Geluid:** Windturbines produceren geluid, dat meestal wordt omschreven als suizend of zoevend.[19] Er is veel onderzoek gedaan naar

10. Over wat voor soort windturbine hebben we het dan? Op basis van die omzet zou het kunnen gaan om een turbine van circa 2,5 MW. Bij de huidige kWh prijs en de huidige SDE+regeling levert een dergelijke turbine ongeveer € 265.000 op uit de verkoop van elektriciteit en € 275.000 aan subsidies. Kennelijk vallen subsidies ook onder het begrip “omzet”. **Onvolledig.**

11. Dit lijkt redelijk voor het risico dat de ondernemer loopt. Een jaar met weinig wind, bijvoorbeeld. Feit is echter ook dat dit rendement tot stand komt dankzij subsidies van de overheid die betaald worden door huishoudens en het MKB uit de “Opslag Duurzame Energie”. Daar slaan de lasten van dat redelijke rendement dus neer. **Onvolledig en tendentius.**

12. Klopt, maar het is niet het hele verhaal. De gemeente verliest namelijk ook OZB-inkomsten vanwege de waardedaling van huizen in de omgeving - een waardedaling die door rechters is erkend en die kan oplopen tot meer dan 30 %. **Onvolledig en tendentius.**

13. Dit klinkt mooi, maar nu de realiteit. De NWEA (de windsector) biedt voor dit doel maximaal € 0,5 per MWh. Een modaal windpark van 5 turbines van 3 MW produceert per jaar ongeveer 35.000 MWh. Dus is er € 17.500 per jaar beschikbaar voor dat parkfonds - voor de hele omgeving en alle omwonenden, Vergelijk dit met de vergoeding die de grondeigenaren krijgen: voor elke turbine van 3 MW € 36.000 tot € 40.000 per jaar - dus in totaal € 180.000 tot € 200.000 per jaar voor die 15 MW. **Onvolledig en tendentius.**

14. Het Energieakkoord heeft het over 15.000 extra arbeidsplaatsen als het akkoord in z'n geheel wordt uitgevoerd, maar dat cijfer wordt nergens onderbouwd met zakelijke analyses. Ook in deze factchecker geen concrete cijfers of bewijs. **Onvolledig en tendentius.**

15. Dit zijn allemaal tijdelijke arbeidsplaatsen. Hoogwaardige werkgelegenheid ontstaat alleen in Duitsland en Denemarken waar vrijwel alle turbines vandaan komen. **Onvolledig en tendentius.**

16. Deze cijfers komen rechtstreeks van de eigen website van het windpark. Hoezo factchecking? Feit is wel dat voor dit windpark een service centrum is ingericht in Lemmer waar in totaal 20 mensen gaan werken. En die 20 mensen kunnen er ook nog een ander park bij doen. **Onvolledig en tendentius.**

17. Samenvattend: het voorafgaande meet de voordelen van windenergie breed uit, maar daarbij gaat het niet om voordelen specifiek voor omwonenden. Terwijl deze factchecker wel over hen zou gaan. **Tendentius**

18. Er wordt hier gedaan alsof het een kwestie van smaak is, terwijl 80 % van de mensen in de buurt van windparken tegen zijn met aantasting van hun woon- en leefomgeving als belangrijke reden. En met windturbines van 200 meter hoog is de “directe” omgeving bepaald niet erg “direct”. De huidige generatie windturbines is op kilometers afstand zichtbaar . **Onvolledig en tendentius.**

19. En stampend! Juist vanwege dat ritmische karakter valt windturbinegeluid op. Wetenschappelijk is aangetoond dat juist daardoor het geluid van een windturbine mensen meer irriteert dan ander geluid. **Onjuist, onvolledig en tendentius.**

windturbinegeluid en de effecten van blootstelling aan dit geluid.[20] Volgens de wet mag een windturbine of windpark gemiddeld niet boven een bepaald geluidsniveau uitkomen ter plaatse van een woonhuis van 'een derde'. [21] Deze geluidsnorm leidt er in de praktijk toe dat een afstand van minimaal 400 à 600 meter tot huizen wordt aangehouden.[22] Deze normen resulteren in een geschat maximumpercentage van ernstig gehinderden van 9 procent van de bewoners waar de geluidsbelasting gelijk is aan de wettelijke norm.[23]

3. **Schaduw:** De rotor kan voor een bewegende schaduw zorgen. Wanneer deze over het raam van een woonhuis gaat, kan dat zeer hinderlijk zijn. Wettelijk is vastgesteld dat dergelijke hinder niet meer dan 5 uur en 40 minuten per jaar mag optreden.[24] Wanneer deze duur overschreden dreigt te worden moet de turbine tijdelijk (bij kritische stand van de zon) worden stilgezet.
4. **Woningwaarde:** Of windturbines (of 'de plannen om een windproject te bouwen') invloed hebben op de waarde van omliggende woningen is niet eenvoudig vast te stellen. Onderzoekers van de Vrije Universiteit en Universiteit van Amsterdam schrijven over een mogelijke waardedaling van 1,4 tot 2,3 procent.[25] Er zijn gemeenten en rechters die verzoeken tot verlaging van de WOZ-waarde van onroerend goed nabij windprojecten hebben gehonoreerd. Ook is er een voorbeeld van een gemeente die een aanvankelijk toegekende WOZ-waardedaling terugdraaide, omdat in werkelijke transacties geen prijsdaling waarneembaar was.[26] Het verband tussen woningwaarde en aanstaande windplannen is ook zelfversterkend: wanneer de angst voor waardedaling wordt uitgesproken is de kans op waardedaling groter.[27]

De hierboven beschreven nadelen gelden in sterkere mate voor direct omwonenden: zij zien de windturbines en ondervinden mogelijk hinder vanwege geluid en slagschaduw.[28] De stelling dat zij vooral overlast hebben, is feitelijk juist: Hoe groter de afstand tussen een windproject en een woonhuis, hoe minder de overlast. In de Gedragscode windenergie hebben initiatiefnemers (sector, energiebedrijven) en de groene coalitie afgesproken vanwege deze effecten omwonenden goed te betrekken.[29] Via moderne digitale tools kunnen effecten in kaart worden gebracht en optimale locatie keuzes worden gemaakt. [30]

Kunnen omwonenden ook delen in het profijt van de windmolens?

Eigenaren van grond waarop de turbines staan krijgen daarvoor een vergoeding (opstalrecht). Een gebruikelijke

20. En wat is dan de conclusie? Waarom niet vermeld dat overtuigend medisch bewijs is dat windturbinegeluid tot slaapverstoring kan leiden en dat dit weer kan leiden tot een reeks van gezondheidsklachten? **Onvolledig en tendentius.**

21. Let op het woord "gemiddeld". De nu geldende L_{den} 47 dB norm is een jaargemiddelde. En dus mag een turbine de norm overschrijden als hij daarvoor onder de norm is gebleven, bijvoorbeeld vanwege een storing of weinig wind. De oude norm was beter: een maximale geluidsdruk op de gevel die nooit overschreden mocht worden. **Onvolledig en tendentius.**

22. Onafhankelijk onderzoek laat zien dat een turbine die in Nederland op 400 meter van huizen mag komen, in Wallonië op 800 meter moet blijven en in andere Europese landen op nog grotere afstand. De Nederlandse geluidsnormen zijn de slechtste van Europa, althans voor omwonenden. **Onvolledig en tendentius.**

23. Bij die 9 % ernstig gehinderden gaat om hinder binnenshuis. En 17 % ervaart weliswaar geen "ernstige" hinder, maar wel "gewone" hinder, ook binnenshuis. Buitenshuis ligt het percentage veel hoger: 19 % "ernstig" en 34 % "gewoon". Een recent rapport van het Copernicus Instituut van de Universiteit van Utrecht met betrekking tot een windpark bij Houten laat zien dat 33 % van de omwonenden zegt last te hebben van geluidshinder. Dit ondanks het feit dat daar striktere normen gelden dan de landelijke. **Onvolledig en tendentius.**

24. De regel is: maximaal 17 dagen en dan niet meer dan 20 minuten. En 17 maal 20 minuten is inderdaad 5 uur en 40 minuten. Maar: in die 17 dagen zal vaak langer dan 20 minuten slagschaduw optreden, en buiten die 17 dagen zal er ook slagschaduw zijn, zij het minder dan 20 minuten. Dus is er in de praktijk sprake van veel meer slagschaduw dan die 5 uur en 40 minuten per jaar. Het gaat al snel om het dubbele. Uit het zojuist vermelde rapport van het Copernicus Instituut blijkt dat 34 % van de omwonenden last heeft van slagschaduw. **Onvolledig en tendentius.**

25. De data van het VU-onderzoek stammen uit de tijd dat windenergie een zaak was van een boer die een enkele solitaire turbine op het eigen erf plaatste. En die een nieuwe eigenaar/boer graag wilde overnemen want je verdiende er mooi mee. Dus niks waardedaling. De huidige situatie met windturbines van 150 tot 200 meter hoog, geconfigureerd in windparken en met eigenaren die elders wonen is onvergelijkbaar anders. **Onvolledig en tendentius.**

26. Alsof dat ene voorbeeld opweegt tegen alle andere voorbeelden van door rechterlijke uitspraken bevestigde waardedalingen. Sterker: in het genoemde geval (Wormerland) werd de waardedaling enkel teruggedraaid omdat het windpark niet doorging! **Onjuist, onvolledig en tendentius.**

27. Wat wil hiermee gezegd zijn? Dat omwonenden die waardedaling aan zichzelf te wijten hebben omdat ze niet vrolijk worden van dat windpark tegenover hun huis? **Tendentius.**

28. Hoezo "mogelijk"? Zie hierboven onder 23 en 24. **Tendentius**

29. Die gedragscode is volstrekt vrijblijvend en bevat voor omwonenden geen enkele garantie of harde toezegging. **Onjuist, onvolledig en tendentius.**

30. Samenvattend: het bovenstaande bagatelliseert de nadelen van windenergie voor omwonenden en praat die goed. **Tendentius.**

vergoeding ligt tussen 20.000 en 60.000 euro per turbine.[31] Daarnaast nemen grondeigenaren vaak ook deel in de ontwikkeling en exploitatie van het project. Ze ontvangen daarvoor een aandeel van de winst van het project. De exact hoogte hangt onder meer af van de mate van risico van de projectontwikkeling en het windregime.[32]

Of en in welke mate overige omwonenden financieel voordeel kunnen behalen, verschilt van project tot project. De brancheorganisatie van windenergie-bedrijven, NWEA, hanteert in haar 'gedragscode' een minimaal bedrag van €0,50 per MWh per jaar dat de exploitant van een windpark beschikbaar stelt voor bijvoorbeeld een gebiedsfonds of tegemoetkoming op de elektriciteitsrekening van direct omwonenden.[33] Om een beeld te geven van de omvang van het bedrag: bij een windpark van vijf windturbines van elk 3MW met een productie van 35 miljoen kWh per jaar gaat het om een bedrag van ruim een kwart miljoen, gerekend over een periode van 15 jaar.[34]

Windturbines leveren daarnaast inkomsten op voor de betreffende gemeente. Eenmalig moeten bouwleges worden voldaan (doorgaans rond de 2 procent van het investeringsbedrag) en jaarlijks is de eigenaar van het windproject onroerende zaakbelasting (OZB) verschuldigd.[35]

Projectontwikkelaars realiseren in toenemende mate windprojecten waarbij ook de omwonenden profiteren van de baten.[36] Ook geldt dat bewoners, vaak in de vorm van een energiecoöperatie, zelf steeds vaker initiatieven nemen zoals bijvoorbeeld in Reduzum in Friesland.[37] Daarnaast zijn er de positieve effecten voor de lokale werkgelegenheid.[38]

In deze factchecker zijn de volgende stellingen behandeld:

Stelling: Windmolens verpesten het landschap (uitzicht).
Oordeel: Windmolens hebben grote invloed op het landschap. Hoe dit ervaren wordt verschilt van persoon tot persoon. Oordeel is dus deels correct.

Stelling: Windmolens zorgen voor een waardedaling van woningen.
Oordeel: Er zijn weinig harde cijfers, maar deze wijzen op een geringe waardedaling. Oordeel is dus feitelijk correct, maar het effect lijkt gering.

Stelling: Windmolens zorgen voor lawaai.
Oordeel: Windmolens maken geluid. Een klein deel van de omwonenden ervaart dit als hinderlijk (lawaai). Oordeel is dus deels correct.

31. Daar moet dan wel bij gezegd worden: per jaar! De vuistregel is € 12.000 tot € 14.000 euro per MW opgesteld vermogen. Voor één van die grote turbines in de Noordoostpolder (7,5 MW) ontvangt de grondeigenaar dus ruim € 100.000 per jaar - zonder enig risico te lopen. **Onjuist, onvolledig en tendentius.**

32. Zie hierboven onder 11: met een gemiddeld rendement op het eigen vermogen van 7 tot 10 procent. Dankzij de subsidies. **Onvolledig.**

33. Zie punt 13. Bovendien is de zin onjuist: de NWEA gedragscode zegt dat de windsector een "richtbedrag van 0,40 tot 0,50 euro/MWh" hanteert. En dat is dus echt bedoeld als maximum en niet als minimum zoals wordt gezegd. **Onjuist en tendentius.**

34. Dat sommetje klopt, maar vermeldt dan ook dat in diezelfde periode € 2,5 tot 3 miljoen naar de grondeigenaren gaat. Dus ruim 10 keer zoveel. **Onvolledig en tendentius.**

35. Zie hierboven onder 12. **Onvolledig en tendentius.**

36. Maar dit gebeurt alleen als omwonenden zich organiseren en de ontwikkelaars onder druk zetten. Dus bepaald niet vrijwillig. **Tendentius.**

37. Waarbij wet- en regelgeving eerder een obstakel zijn dan een steun in de rug. Kleinere solitaire windturbines mogen niet meer en de fiscale voordelen van de postcoderoos weken niet voor windenergie. **Onvolledig en tendentius.**

38. Zie hierboven onder 14,15 en 16. Nog steeds onbewezen. **Onvolledig en tendentius.**

Dit is een doodoener! Het juiste oordeel: **De huidige generatie windmolens heeft grote invloed op het landschap, ook op afstand. Een grote meerderheid van mensen ervaart dat als negatief. De stelling is juist.**

Het juiste oordeel: **Er zijn geen recente studies die uitgaan van de actuele situatie. Rechterlijke uitspraken bevestigen dat er sprake is van waardedaling, soms aanzienlijk. De stelling is juist.**

De stelling is nietszeggend: het equivalent van "Windmolens draaien op wind". Betere versie: **Windmolens zorgen voor geluidshinder. Het juiste oordeel: Een aanzienlijk deel van de omwonenden heeft last van geluidshinder (en slagschaduw) omdat de Nederlandse geluidsnormen geen bescherming bieden. De (nieuwe) stelling is juist.**

Stelling: Windmolens leveren omwonenden geen goedkopere energie (energiekosten).
Oordeel: Zelden worden lagere kosten voor energie aangeboden. Wel biedt vrijwel iedere windontwikkelaar andere financiële voordelen aan omwonenden (via participatie) en/of de gemeente. *(Commentaar: Dat is dus gewoon niet waar! Propaganda in een afsluitende "conclusie")*. Ook zijn er andere, indirecte economische voordelen voor de lokale gemeenschap. Oordeel is dus maar ten dele correct

Stelling: Omwonenden staan buitenspel bij de exploitatie van de windmolenparken.
Oordeel: Zie hierboven de mogelijkheden voor financiële participatie en de rol van windenergieverenigingen en coöperaties.
Oordeel is dus vaak niet correct.

Stelling: De bouw van windmolens levert geen (lokale) werkgelegenheid op.
Oordeel: Zowel tijdens de bouw als daarna levert een groot windpark werkgelegenheid op. Dit geldt in mindere mate voor kleine windparken. Een deel van dit werkgelegenheid is lokaal, bijvoorbeeld in de onderhouds- en reparatiesfeer. De stelling is dus incorrect.

Algemene conclusie:

De conclusie lijkt gerechtvaardigd dat windenergie diverse voordelen kent. Deze zijn deels nationaal en mondiaal van aard: schone energie en minder klimaatverandering. De voordelen slaan ten dele ook op lokaal niveau neer. Dit neemt niet weg dat de nadelen van windenergie vooral lokaal worden ervaren. Initiatieven als de gedragscode wind op land zijn ingesteld om die nadelen te beperken.

De stelling is te beperkt want gaat alleen over goedkope elektriciteit en niet over participatie in bredere zin. Beter versie: **Windontwikkelaars laten omwonenden maar mondjesmaat delen in de opbrengsten.** Het juiste oordeel: **Omdat het bieden van voordelen aan omwonenden ten laste gaat van het eigen rendement (de SDE+ erkent die voordelen niet als kostenpost), zijn ontwikkelaars zeer terughoudend als het gaat om participatie. De (nieuwe) stelling is juist.**

Het juiste oordeel: **De stelling is juist. De NWEA gedragscode scheidt omwonenden af met vrome woorden en betekenisloze intenties, en de Rijksoverheid weigert van een spel zonder spelregels een spel met spelregels te maken dat omwonenden enige bescherming biedt.**

Hier wordt dus erkend dat alleen grote parken werkgelegenheid opleveren. Zie hierboven onder 14, 15 en 16. Het juiste oordeel: **De bouw van windparken levert in Nederland slechts in beperkte mate enige tijdelijke werkgelegenheid op. Dat geldt ook voor onderhoud en reparatie. De stelling is dus juist.**

Ontbrekende stellingen

Stelling: Windmolens berokkenen omwonenden schade en leed zonder dat de overheid een hand uitsteekt om hen te beschermen tegen geluidsoverlast, hinder vanwege slagschaduw, waardedaling van huizen en aantasting van hun woon- en leefomgeving.

Oordeel: **De stelling is juist**

Stelling: Windmolens tasten de sociale cohesie op het platteland aan, splijten dorpen in twee kampen en veroorzaken ruzies binnen tot aan de keukentafel.

Oordeel: **De stelling is juist.**

Algemene conclusie:

De conclusie lijkt gerechtvaardigd dat Den Haag en het betrokken bedrijfsleven menen dat windenergie voordelen heeft, maar die voordelen werden nooit wetenschappelijk onderbouwd. In elk geval zijn de mondiale voordelen van windenergie in Nederland volstrekt onbetekenend. Windenergie berokkent omwonenden schade en leed zonder dat de overheid hen enige bescherming biedt. Windenergie tast niet alleen het landschap aan, maar ook de sociale cohesie in dorpen en andere gemeenschappen.